

Σκέψεις για τον νέο τρόπο διακυβέρνησης

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ*

Καθημερινή 14/7/2019

Στην πρώτη συνεδρίαση του υπουργικού συμβουλίου, ο Κ. Μητσοτάκης επισήμανε, σωστά, τη σημασία του συντονισμού και της λειτουργικότητας του νέου κυβερνητικού σχήματος. Η «μάχη της διακυβέρνησης», υποστήριξε ο νέος πρωθυπουργός, έχει αποτελέσει διαχρονικά ένα Βατερλώ για τις ελληνικές κυβερνήσεις. Η οργανική σύνδεση του «κυβερνητικού πυρήνα» με την ευρύτερη γραφειοκρατία και ο συντονισμός της κυβερνητικής δράσης είναι ένα πρόβλημα που αντιμετωπίζουν όλες οι προηγμένες δημοκρατίες του κόσμου, καθώς πασχίζουν να αντιμετωπίσουν σύνθετα προβλήματα που συχνά απαιτούν άμεσες επεμβάσεις από την εκτελεστική εξουσία.

Η Ελλάδα στο θέμα αυτό, για λόγους που εξηγήσαμε στο υπό έκδοση βιβλίο μας με τον Κέβιν Φέδερστοουν («Οι Έλληνες πρωθυπουργοί: το παράδοξο της εξουσίας», εκδόσεις Διάμετρος), βρίσκεται ακόμα στη προ-νεωτερική εποχή. Πρόκειται για μια χώρα ο καπετάνιος της οποίας προσπαθεί να ελιχθεί μέσα στη θύελλα «με το μάτι», χωρίς πυξίδα και όργανα μέτρησης. Ετσι, το καράβι συχνά τσακίζεται στους

σκοπέλους της εκάστοτε συγκυρίας με τρόπο που καταρρακώνει το ηθικό του πληρώματος και την αξιοπιστία του καπετάνιου.

Το νέο μοντέλο που παρουσίασε ο πρωθυπουργός είναι, χωρίς αμφιβολία, προς τη σωστή κατεύθυνση. Εισάγει από νωρίς τους κανόνες λειτουργίες και εμπεριέχει σημαντικές καινοτομίες τόσο σε θεσμικό επίπεδο (π.χ. προεδρία της κυβέρνησης) όσο και σε θέματα συντονισμού (σύστημα «Μαζί»). Τρία θέματα που χρήζουν προσοχής:

Πρώτον, το μείγμα πολιτικών - τεχνοκρατών στο νέο σχήμα: η παρουσία τόσων τεχνοκρατών ως υπουργών είναι μια μοναδική καινοτομία για τα ελληνικά δεδομένα. Είναι σαφές ότι ο πρωθυπουργός προσπαθεί με τον τρόπο αυτό να αντιπαρέλθει την έλλειψη τεχνογνωσίας στη διοίκηση και να εμψυχήσει μια αίσθηση κατεπείγοντος στην κυβέρνηση. Στο παρελθόν, η συγκατοίκηση πολιτικών και τεχνοκρατών μέσα στον κυβερνητικό πυρήνα δεν ήταν καθόλου εύκολη, ιδίως στις κυβερνήσεις Κ. Σημίτη, Κων. Μητσοτάκη, Ανδρ. και Γ. Παπανδρέου. Σήμερα οι τεχνοκράτες υφυπουργοί αποτελούν επίσημο μέρος της κυβέρνησης

(άρα δεν μπορούν να κατηγορηθούν ως «κλίκα του Μαξίμου»), όμως οι υπουργοί διατηρούν το «υπερόπλο της υπογραφής». Χωρίς αυτήν, τίποτα δεν προχωρεί. Η διαχείριση αυτής της πολύ ευαίσθητης σχέσης είναι ένα μεγάλο στοίχημα για τον νέο πρωθυπουργό, ιδιαίτερα για να αποφευχθούν «στενώσεις» στην παραγωγή έργου εξαιτίας (ακούσιων ή εκούσιων) καθυστερήσεων από τους 19 υπουργούς και αναπληρωτές υπουργούς.

Δεύτερον, ο συντονισμός του κυβερνητικού έργου έχει ανατεθεί σε δύο πολύ ικανά πρόσωπα (Γεραπετρίτης, Σκέρτσος), τα οποία όμως, ενώ φέρουν σημαντικές δεξιότητες, δεν έχουν βαρύ πολιτικό εκτόπισμα. Η πρόσφατη ιστορία δεν δίδει σαφείς απαντήσεις για το αν πολιτικοί ή τεχνοκράτες είναι οι πλέον κατάλληλοι για τη θέση αυτή. Κατά τη γνώμη μου, ο πρωθυπουργός θα πρέπει να διδαχθεί από την πολύ δημιουργική σχέση Σημίτη - Κοσμίδη στο θέμα αυτό. Οι συντονιστές της κυβέρνησης, δηλαδή, δεν θα πρέπει να έχουν οι ίδιοι πολιτικές φιλοδοξίες αλλά να περιβληθούν με την απόλυτη κάλυψη του πρωθυπουργού και να «οχυρωθούν» πίσω από απα-

ρέγκλιτες διαδικασίες στη νομοθετική πρωτοβουλία και στην παραγωγή πολιτικής.

Τρίτον, το οργανόγραμμα που παρουσιάστηκε πρέπει να αποτελέσει ένα μεταβατικό στάδιο. Είναι κατανοητό ότι ο κ. Μητσοτάκης βιάζεται να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που βρίσκονται μπροστά του. Με το πέρασμα του χρόνου, όμως, η προεδρία της κυβέρνησης πρέπει να μετεξελιχθεί σε μια γραφειοκρατία με μόνιμα και υπερκομματικά χαρακτηριστικά, η οποία θα υποβοηθεί και την εναλλαγή κυβερνήσεων στην εξουσία. Γιατί, για παράδειγμα, ο υφυπουργός για τον συντονισμό του κυβερνητικού έργου να μην είναι ανώτατος κρατικός υπάλληλος με αυξημένη θητεία, διορισμένος από τη Βουλή; Ίσως οι συνθήκες για κάτι τέτοιο να μην είναι ακόμα έτοιμες. Όμως η επάνοδος της χώρας στην κανονικότητα προϋποθέτει και τη μετάβασή της προς μια πιο συναινετική πολιτική κουλτούρα, που σίγουρα να βοηθήσει και στο θέμα της διακυβέρνησης.

* Ο κ. Δημήτρης Παπαδημητρίου είναι καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο Πανεπιστήμιο του Μάντσεστερ.